فلات مرکزی در مسیر انتقال آب دریا
۷ استان سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، کرمان، یزد، هرمزگان و اصفهان در مدار انتقال آب دریا قرار دارند
۱۱

راهکار دانش‌بنیان برای امنیت کنکور
۲ وزیر قاطعانه اعلام کرده‌اند که در زمان برگزاری کنکور، اینترنت قطع نخواهد شد و از «راهکار دانش‌بنیان» استفاده خواهد شد
۱۲

همشهری جامعه
پنجشنبه ۱ خرداد ۱۴۰۲ ■ ۱۲ ذی‌القعده ۱۴۴۴ ■ سال سی‌ویکم ■ شماره ۸۷۸۸

بازخوانی چند عدد ریز و درشت درباره مصرف دخانیات در ایران

پول‌ها و سلامتی که دود می‌شود

گزارش
سحر جعفریان
روزنامه‌نگار

استعمال سیگار و دخانیات حالا به‌عنوان یکی از تفریحات نسل جوان و نوجوان کشور تبدیل شده است؛ به‌خاطر همین است که هر روز بر تعداد مصرف‌کنندگان آنها اضافه می‌شود. البته کارشناسان فرهنگی و اجتماعی معتقدند یکی از عواملی که بر افزایش مصرف دخانیات و سیگار در بین نوجوان‌ها و جوانان تأثیر خیلی زیادی داشته سلبریتی‌هایی هستند که در فیلم‌های سینمایی شبکه خانگی به‌راحتی در سکانس‌های مختلف سیگار در دست دارند و این شیوه رفتاری را در بین خانواده‌ها تبلیغ می‌کنند. این در حالی است که براساس قانون جامع کنترل دخانیات، تبلیغات مواد دخانی با اشکال مختلف ممنوع است. محمدرضا مسجدی، دبیر کنترل دخانیات وزارت بهداشت هم با انتقاد از این موضوع در همایش دانشگاه بدون دخانیات گفته است سیگار کشیدن در فیلم‌های سینمایی و سریال‌های نمایش خانگی به‌قدری برجسته شده است که ناخودآگاه توجه مخاطب را به‌خود جلب می‌کند.
بهزاد ولی‌زاده، مسئول وقت دبیرخانه ستاد کنترل و مبارزه با دخانیات وزارت بهداشت در سال‌های پایانی دهه ۹۰ زنگ خطر افزایش شدید مصرف سیگار را در سال‌های آتی داده بود و حالا این پیش‌بینی درست از آب درآمده است و امروز افزایش مصرف سیگار در میان زنان و دختران هم به یک نگرانی جدی تبدیل شده است.

۵۰ درصد از افرادی که برای نخستین‌بار مصرف دخانیات را در نوجوانی تجربه می‌کنند، مصرف آن را ۱۵ تا ۲۰ سال ادامه می‌دهند

۴۸ درصد از نوجوانانی که به مصرف دخانیات روی می‌آورند، جذب عواملی مانند معطر بودن آنها می‌شوند

۶۵ درصد مصرف‌کنندگان دخانیات، سیگار مصرفی خود را از سوپرمارکت‌ها، دستفروشان یا دکه‌های مطبوعاتی تهیه می‌کنند

۱۳ تا ۱۵ سالگی سن شروع مصرف سیگار و قلیان در کشور است

۶۳ درصد از افرادی که قلیان استعمال می‌کنند، زن هستند

۱۴ درصد کل افراد جامعه به‌صورت روزانه دخانیات مصرف می‌کنند

در سال ۱۴۰۲ نرخ مالیات سیگارهای داخلی و خارجی بین ۵۰ تا ۸۰۰ تومان تعیین شده است

۹ میلیون نفر سیگاری در ایران هستند

۱۰ تا ۲۲ نخ سیگار روزانه توسط سیگاری‌ها در ایران استعمال می‌شود

۷۶ درصد افراد سیگاری، قلیان هم مصرف می‌کنند

۶۰ هزار نفر به‌دلیل مصرف دخانیات، سالانه در ایران جان خود را از دست می‌دهند

۴ بیماری مهمی که بر اثر استعمال دخانیات گریبانگیر افراد می‌شوند شامل بیماری‌های قلبی و عروقی، تنفسی، انواع سرطان و فشار خون است

۳۰ سالگی سن شروع مصرف دخانیات در دهه ۴۰، در دهه ۵۰ حدود ۲۵ سالگی و در دهه ۷۰ زیر ۱۸ سال بود. امسال سن شروع مصرف سیگار به ۱۳ تا ۱۵ سالگی رسیده است

۱۰ درصد مرگ‌ومیرهای ناشی از دخانیات بر اثر مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی اتفاق می‌افتد

۵۵ میلیارد نخ سیگار را ایرانی‌ها در سال ۱۳۹۶ دود کردند که این تعداد تا پایان سال ۱۴۰۱ به ۷۳ میلیارد نخ رسید

۱۴ سال، متوسط زمانی است که افراد سیگاری به مرگ نزدیک‌تر می‌شوند

۷۵ درصد سیگاری‌ها حداقل یک‌بار تلاش کرده‌اند که سیگار را ترک کنند. حدود ۴۰ درصد هر سال یک‌بار تلاش می‌کنند و ۳۰ درصد برای ۲ روز هم که شده نیکوتین را ترک می‌کنند. ۵ تا ۱۰ درصد برای همیشه موفق به ترک سیگار می‌شوند

۲۰ درصد از مردان و ۴ درصد از زنان بالای ۱۵ سال در کشور مصرف روزانه سیگار دارند

از هر دو سیگاری، یک نفر تمایل به ترک سیگار دارد

یک وعده مصرف قلیان برابر با ۱۰۰ تا ۲۰۰ نخ سیگار است

۶۰ درصد افراد سیگاری، از سیگارهای تولید داخل استفاده می‌کنند. این آمار نسبت به ۵ سال اخیر ۲۰ درصد رشد داشته است

خداحافظی با دود

۲ روش برای ترک دخانیات وجود دارد؛ یکی شخصی و دیگری مداخله‌ای. اما آنچه در هر یک از این روش‌ها اهمیت دارد میل و اراده فرد است. در روش شخصی، فرد بدون استفاده از دارو و مشاوره تصمیم به ترک سیگار گرفته و با اراده خود استعمال دخانیات را به‌صورت تدریجی یا یکباره کنار می‌گذارد. روش مداخله‌ای اغلب در افرادی استفاده می‌شود که به شیوه شخصی نمی‌توانند سیگار را ترک کنند. در این روش فرد به کمک گروهی متخصص از پزشک و رفتاردرمانگر گرفته تا مددکار و با استفاده از داروهای نیکوتینی یا غیرنیکوتینی فرایند ترک سیگار را طی می‌کند. انجمن‌های ترک سیگار در مراکزی مانند سراهای محله، مرکز سیگاری‌های گمنام و نیز برخی کارگروه‌های زیرمجموعه مراکز بهداشتی و درمانی در کنار سایر کلینیک‌های خصوصی خدمات مورد نیاز در این ارتباط را ارائه می‌دهند.

دودهای عطر و طعم‌دار

یکی از ترفندهای شرکت‌های دخانی، معرفی محصولات دخانی جدید مانند سیگارهای الکترونیک، سیستم‌های ایجاد بخار (ویپ) و سیستم‌های گرم‌کننده تنباکو به‌عنوان محصولات بی‌خطر است. جوانانی که با گمراهی و ترفندهای صنایع دخانی برای نخستین‌بار مواد دخانی را تجربه می‌کنند، به‌راحتی در آنها وابستگی به نیکوتین ایجاد شده و به یک مصرف‌کننده دائمی مواد دخانی تبدیل می‌شوند. استفاده از طعم‌دهنده‌های جذاب و اسانس‌های خاص که برای استفاده جوانان در تنباکو و محصولات نیکوتین به‌کار می‌رود، عاملی برای ترغیب جوانان به شروع مصرف این محصولات است؛ عواملی که در ابتدا با هدف ترک مصرف دخانیات مطرح و تبلیغ می‌شوند. درواقع وجود گلیسیرین در محلول سیگار الکترونیک با آسیب به کیسه‌های هوایی ریه، خطر ابتلا به سرطان ریه را افزایش می‌دهد و عادت‌پذیری آن با سایر مواد دخانی سنتی برابری می‌کند.

هزینه‌های پنهان دخانیات را دریاب

تولید سیگار مانند هر کالای دیگری با هزینه‌هایی همراه است. هزینه‌های مستقیم تولید و عرضه، هزینه‌های سلامت از پیشگیری گرفته تا درمان و بستری، هزینه‌های محیط‌زیستی از خاک، هوا تا پسماندهای ته سیگار، هزینه‌های تغذیه‌ای و هزینه‌های جانبی و هزینه‌های اعتباری و روانی از جمله مهم‌ترین آنها هستند. آسیب هزینه‌های پنهان استعمال دخانیات ابتدا متوجه فرد و خانواده او و بعد نیز جامعه است. از سویی، متخصصان حوزه سلامت، یکی از راهکارهای مقابله با استعمال دخانیات و در نتیجه دور زدن هزینه‌های پنهان ناشی از آن را افزایش مالیات بر مواد دخانی معرفی می‌کنند؛ چراکه نخستین گروهی که از چرخه مصرف دخانیات خارج می‌شوند، افراد کم‌درآمد جامعه و دومین گروه کم‌سن و سال‌ها هستند.

نقل قول

قلیان دلیل اصلی افزایش شیوع مصرف دخانیات در نوجوانان

جعفر جندقی / رئیس مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت

دلیل اصلی افزایش شیوع مصرف دخانیات در گروه نوجوانان و جوانان ترویج و تمایل به مصرف قلیان است. میزان شیوع مصرف دخانیات در زنان بالای ۱۸ سال، ۴.۴۴ درصد و مردان بالای ۱۸ سال، ۲۵.۸۸ درصد بوده است. استعمال دخانیات ۴ هزار ماده شیمیایی و ۴۰۰ ماده سرطان زا را وارد بدن می‌کند که بسیار خطرناک است.

مصرف روزانه دخانیات در میان ۱۴ درصد مردم

غلامرضا حیدری / رئیس مرکز تحقیقات پیشگیری و کنترل دخانیات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

طبق آمار بیش از ۲۰ درصد مردان و ۴ درصد زنان بالای ۱۵ سال در کشور مصرف روزانه سیگار دارند و از نظر آماری حدود ۱۴ درصد کل افراد جامعه به‌صورت روزانه به استعمال دخانیات می‌پردازند. درصورتی که مصرف تفننی سیگار و قلیان را نیز درنظر بگیریم حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد افراد جامعه (زن و مرد) مصرف دخانیات دارند که در مقایسه با آمارهای جهانی از این نظر در جایگاه متوسطی قرار داریم.

۱۳ درصد مرگ‌ومیرها بر اثر مصرف سیگار

بهرام عین‌اللهی / وزیر بهداشت

خوشبختانه در تمامی شاخص‌های حوزه سلامت به جز شاخص مصرف سیگار از کشورهای مدیترانه شرقی جلوتریم که با همکاری نمایندگان مجلس، مالیات سیگار هم به تصویب رسیده است. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که ۱۳ درصد مرگ‌ومیرها بر اثر مصرف سیگار روی می‌دهد و باید به این موضوع توجه ویژه صورت گیرد.

ضعف آموزش عامل اصلی افزایش مصرف سیگار

قاسم برجوئی‌فرد / معاون بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بوشهر

از جمله عوامل مهم تأثیرگذار بر افزایش مصرف دخانیات، ضعف آموزش عمومی و اطلاع‌رسانی درخصوص مضرات مصرف دخانیات و مواجهه با دود حاصل از مصرف آن، نمایش استعمال دخانیات در فیلم‌ها و سریال‌های تولیدی، قاچاق محصولات دخانی با وجود بازار غیررسمی توزیع کالای قاچاق دخانی، فعال نشدن مراکز غیردولتی برای ارائه خدمات مشاوره ترک دخانیات است.

یادداشت

محمدرضا مسجدی
دبیر کل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات ایران

کاهش مصرف دخانیات همتی جمعی می‌طلبد

کشورهای اروپایی و آمریکایی، اقلامی مانند واکسن، دارو، تجهیزات پزشکی، لوازم یدکی هواپیما و... را در ایران و سایر کشورهای هم‌تراز، تحریم کرده‌اند. این کشورهای تحریم‌کننده ایران حتی نخ بخیه، واکسن و دارو را تحریم کرده‌اند؛ درحالی که تنها کالایی که تحریم نشده، محصولات دخانی است. صنعت دخانیات هم در توسعه مصرف دخانیات با کشورهای تحریم‌کننده همسو بوده و می‌توان گفت در سهولت دسترسی ایرانیان به دخانیات مشارکت داشته است.

سیگار را تحریم نکردند

می‌توان این سؤال را از سازمان‌های موردنظر پرسید که کشورهای اروپایی و آمریکایی در ۲ دهه اخیر به جز صنعت دخانیات، بر چه موضوعاتی سرمایه‌گذاری کردند؟ طبق آمار رسمی سالانه ۷۰,۵ میلیارد نخ سیگار در کشور مصرف می‌شود که حدود ۵۱ میلیارد نخ (۷۳ درصد) توسط ۲ شرکت چندملیتی خارجی با ماهیت آمریکایی، انگلیسی و ژاپنی یعنی ۲ شرکت بی‌ای‌تی و جی‌تی‌آی تولید می‌شود. به‌گفته دکتر جندقی، رئیس مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت ایران روند رشد مصرف دخانیات بین گروه ۱۸ تا ۲۴ سال است و در میان زنان ۹۰ درصد شاهد افزایش مصرف هستیم.
طبق مطالعات انجام شده از سال ۹۵ تا ۱۴۰۰، میزان مصرف سیگار در دختران نوجوان ایرانی ۱۳۳ درصد افزایش یافته است.

سلامت، قربانی صنعت تولید دخانیات

مصرف دخانیات سالانه موجب ۸ میلیون مرگ در جهان می‌شود که حدود یک‌میلیون و ۲۰۰ هزار نفر آن به‌دلیل مواجهه با دود دست دوم دخانیات رخ می‌دهد.
مصرف سیگار در ایران به‌طور متوسط ۶۰ میلیارد نخ در سال است. براساس مطالعات «استپس» وضعیت شیوع مصرف دخانیات در کشورمان در سال ۱۴۰۰، روند مصرف دخانیات طی سال‌های ۹۵ تا ۱۴۰۰ در گروه سنی بالای ۱۸ سال در کشور افزایشی بوده است. مصرف دخانیات در سال‌های ۹۵ تا ۱۴۰۰ در گروه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال در مردان ۳۴ درصد و در زنان ۹۰ درصد افزایش داشته، مصرف روزانه سیگار هم در بین زنان حدود ۱۹۰ درصد و در بین مردان ۴۶ درصد و در گروه سنی ۲۵ تا ۳۴ سال نیز در مردان ۱۹,۶ و در زنان ۹۰,۸۸ درصد افزایش داشته است. تحمیل هزینه سالانه بیش از ۶۰ هزار میلیارد تومان صرف درمان بیماری‌های مرتبط با بخش سلامت است. حداقل ۶۰ هزار مورد مرگ سالانه ناشی از مصرف و مواجهه با دود دخانیات برآورد شده است.

۳۰ هزار میلیارد تومان ضرر اقتصادی

بیش از ۳۰ هزار میلیارد تومان برای خرید سیگار و تنباکو هدر رفت سالانه داریم.
سالانه بیش از ۱۱۰ هزار میلیارد تومان به‌دلیل مرگ زودهنگام افراد مصرف‌کننده و در مواجهه با دود دست دوم، غیبت از کار، ناتوانی، آتش‌سوزی و... به بخش‌های تولیدی و توسعه‌ای کشور ضرر اقتصادی تحمیل می‌شود. در مجموع ضرر مستقیم و غیرمستقیم مواد دخانی، بیش از ۱۴۰ هزار میلیارد تومان است.

تبلیغات عامل جذب جوانان

فرهنگ به‌معنای مشارکت عموم در حل یک مشکل اجتماعی است. نقش افراد مشهور و معروف (بازیگران، ورزشکاران، نویسندگان و شاعران) در گسترش فرهنگ سلامت بسیار مهم است. این افراد به‌عنوان الگوی جامعه درنظر گرفته می‌شوند و باید در جهت تقویت فرهنگ سلامت مؤثر باشند.
وی با بیان اینکه سیگارکشیدن در فیلم‌های سینمایی و سریال‌های نمایش خانگی به‌قدری برجسته شده که ناخودآگاه توجه مخاطب را به‌خود جلب می‌کند، گفت: کودکان و نوجوانان با توجه به دوره سنی‌شان به‌شدت تحت‌تأثیر محیط اطراف‌شان قرار دارند و تمایل دارند تا در پوشش و رفتار از دیگران به‌ویژه شخصیت‌هایی که از محبوبیت بالایی برخوردارند، الگوبرداری کنند و یکی از در دسترس‌ترین و راحت‌ترین رفتارها برای تقلید کودکان و نوجوانان از شخصیت‌های محبوب در فیلم‌ها، سیگار کشیدن است. طبق ماده ۳ قانون جامع کنترل دخانیات، تبلیغات دخانیات با اشکال مختلف ممنوع است. این اواخر به‌دلیل استراتژی شرکت‌های چند ملیتی تبلیغ‌کننده دخانیات، تبلیغات دخانیات به‌صورت غیرمستقیم جوانان را هدف گرفته است. تحقیقات ثابت کرده است که بیش از ۳۰ درصد جوانان به‌دلیل تبلیغات جذب مصرف دخانیات می‌شوند.